

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Микитенко Наталії Олександрівни

про дисертаційне дослідження

Срібної Олеси Валеріївни

«Формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації»,

подане на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук за спеціальністю

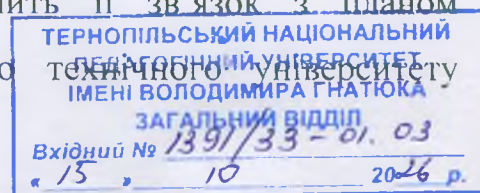
13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

1. Ступінь актуальності обраної теми та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

У дисертаційному дослідженні вирішена актуальна наукова проблема, пов'язана з потребою якісної підготовки здобувачів вищої освіти інженерно-технічного профілю, професійна діяльність яких за характером праці є інтелектуальною, проектно-конструкторською та комунікативно-орієнтованою. Задля забезпечення відповідності такої підготовки викликам сьогодення та вимогам ринку праці, що передбачає володіння специфічним жанрово-стильовим арсеналом, а також навчальним потребам й інтересам здобувачів освіти, О. В. Срібна обґрунтувала теоретичні засади формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації у процесі іншомовної підготовки, змодельовала й експериментально перевірила ефективність розробленої моделі.

Аналіз наукових розвідок з проблеми дослідження свідчить про відсутність комплексного дослідження проблеми формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації як самостійної наукової проблеми в її прямій постановці, а також те, що основний масив професійної взаємодії фахівців ІТ-сфери реалізується в письмовій формі, дозволяє стверджувати, що тема дисертаційного дослідження О. В. Срібної є актуальною і своєчасною.

Про актуальність теми дослідження свідчить її зв'язок з планом проведення наукових досліджень Національного технічного університету

України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Дисертація виконана в межах теми «Вдосконалення викладання англійської мови для спеціальних цілей у цифровому середовищі» (номер реєстрації УкрІНТЕІ 0121U111137). Тему дисертації затверджено вченою радою факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (протокол №4 від 26.11.2012 р.) і перезатверджено вченою радою факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (протокол №10 від 25.05.2020 р.)

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Найбільш істотні наукові результати дослідження полягають у тому, що О.В. Срібна на основі аналізу сутності готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації з урахуванням збудованої професіограми цих фахівців, визначила структуру готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, конкретизувала критерії, показники і рівні її сформованості; обґрунтувала теоретичні засади її формування; сконструювала й експериментально перевірила модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Положення дисертаційного дослідження О. В. Срібної мають належний рівень наукової новизни. Особистий внесок дисертантки у розробку предмету дослідження полягає у тому, що в дисертації вперше розроблено й теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, яку складають мотиваційно-цільовий (включає професійні мотиви та цілі формування готовності), змістово-операційний (включає відповідні знання, уміння й навички) і рефлексивно-результативний (забезпечує діагностику й оцінювання досягнутого рівня готовності, а також рефлексію

майбутнього фахівця з ІТ щодо власного прогресу) блоки. Обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації: холістичний характер підготовки, за якого професійна іншомовна писемна комунікація інтегрується у професійний контекст і розглядається як інструмент реалізації фахової діяльності; пріоритетність інструктивних завдань на основі технічних інструктивних текстів у навчанні професійної іншомовної писемної комунікації; формування системи знань до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; використання платформ віртуального обміну як середовища для практичного застосування набутих знань для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; розвиток стійкого професійного інтересу і формування позитивного ставлення до професійної іншомовної писемної комунікації як невід'ємної складової фахової діяльності.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані О. В. Срібною, вважаємо обґрунтованими і вірогідними. Авторкою дисертації чітко сформульовано актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет, визначено методологічні засади дослідження. Використані теоретичні й емпіричні методи наукового пошуку відповідають поставленій меті та завданням. Чітка постановка проблеми й коректно визначений методологічний апарат дали дисертантці можливість здійснити систематизацію матеріалу, що висвітлює проблему дослідження на основі аналізу 305 джерел, 178 з яких – іноземними мовами. Достовірність отриманих результатів забезпечується теоретичною обґрунтованістю та експериментальною перевіркою моделі формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, науково-методичним рівнем організації і проведення експериментального дослідження, учасниками якого стали 198 здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 20 викладачів іноземної мови, 30 фахівців з інформаційних технологій. Аналіз

тексту дисертації свідчить про коректність та ретельність проведення експерименту. Отримані дані підтверджують валідність висновків дисертантки. Наведені у роботі висновки відображають поставлені у дослідженні завдання. Таким чином, можемо стверджувати, що О. В. Срібна ефективно застосувала науковий апарат, чітко й об'єктивно сформулювала ідеї, положення і висновки дисертації.

Результати дослідження апробовані на 17 міжнародних та всеукраїнській науково-практичних конференціях й впроваджені в освітній процес Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Донецького національного університету імені Василя Стуса, Національного університету «Запорізька політехніка», Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», про що представлені відповідні акти.

5. Значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційне дослідження Срібної О. В. «Формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації» має теоретичне і практичне значення.

Дисертантка уточнила зміст понять «готовність майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації» та «технічні інструктивні тексти»; на основі холістичного, компетентнісного, експресивно-когнітивного, міждисциплінарного, технологічно-інтерактивного та професіографічного підходів обґрунтувала структуру готовності яку складають мотиваційний, когнітивний та операційний компоненти.

Практичне значення отриманих дисертанткою результатів дослідження полягає в розробленні професіограми фахівця з інформаційних технологій, методичних рекомендацій щодо формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації та модулів з професійної іншомовної писемної комунікації для

навчальних дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» та «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації».

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Відзначимо продуману логічну структуру дисертаційного дослідження як його позитивну характеристику. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Розділи роботи представляють поетапний аналіз проблеми формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Логіко-структурна побудова наукової роботи чітко відображає траєкторію від постановки цілей до вирішення завдань. Авторка дослідження досягла його мети, успішно вирішивши поставлені завдання.

Щодо першого завдання дослідження – на основі аналізу педагогічної, психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної та методичної наукової літератури визначено сучасний стан та вимоги до формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, проведено теоретико-методологічний аналіз базових понять дослідження.

Щодо другого завдання – досліджено зміст і структуру готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; визначено критерії, показники та рівні сформованості цієї готовності. Дисертантка трактує готовність майбутніх ІТ фахівців до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації як цілісне інтегроване утворення, інтегративну професійно-особистісну характеристику особистості, що охоплює взаємопов'язані мотиваційний, когнітивний та операційний компоненти й формується не як сума ізольованих мовних знань, а як узгоджена система мотиваційних установок, когнітивних знань і операційних умінь і навичок, спрямованих на розв'язання типових завдань писемної комунікації в цифровому ІТ-середовищі.

Вирішене й третє завдання дослідження – визначено та обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації: холістичний характер підготовки, за якого професійна іншомовна писемна комунікація інтегрується у професійний контекст і розглядається як інструмент реалізації фахової діяльності; пріоритетність інструктивних завдань на основі технічних інструктивних текстів у навчанні професійної іншомовної писемної комунікації; формування системи знань до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; використання платформ віртуального обміну як середовища для практичного застосування набутих знань для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; розвиток стійкого професійного інтересу і формування позитивного ставлення до професійної іншомовної писемної комунікації як невід’ємний складник фахової діяльності.

У відповідь на четверте завдання розроблено модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, яку в тісній інтеграції утворюють мотиваційно-цільовий (професійні мотиви та цілі формування готовності), змістово-операційний (знання, уміння й навички, що формуються за допомогою розроблених тематичних модулів і автентичних зразків технічних інструктивних текстів із використанням платформ віртуального обміну та цифрових інструментів) і рефлексивно-результативний блоки (діагностика та оцінювання сформованого рівня готовності; рефлексія майбутнього ІТ фахівця щодо власного прогресу). Експериментально перевірено, й доведено ефективність моделі формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації за реалізації визначених і обґрунтованих педагогічних умов.

Щодо п’ятого завдання – розроблено методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Робота вдало унаочнена таблицями та рисунками.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Даючи позитивну оцінку наукового та практичного значення отриманих результатів дисертаційного дослідження О. В. Срібної, вважаємо за необхідне відзначити окремі положення, що спонукають до дискусії й подати певні рекомендації:

1. Попри ґрунтовний аналіз сутності і структури готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, дослідження лише виграло б, якби його авторка чіткіше висвітлила як корелюють між собою готовність до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації та виокремлені і проаналізовані у тексті дисертації компетентності (лінгвістична, комунікативна та ін.). Зокрема, на с. 65 дисертації вказується, що зміст програми з АМПС спрямований на формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності, а організація змісту, покладеного в основу формування цієї готовності передбачає наявність взаємопов'язаних складових: мовленнєві знання, навички і вміння; академічні знання, навички і вміння; лінгвістичні компетентності; соціокультурна компетентність та професійно-комунікативна компетентність. Метою дослідження заявлене формування готовності майбутніх фахівців до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації. У зв'язку з цим потребує додаткового уточнення співвідношення цих понять.

2. У контексті твердження дисертантки, що писемне мовлення опирається на внутрішнє та усне мовлення, і це дає змогу свідомо контролювати цей процес, особливо за умови дискурсивно-логічного оволодіння іноземною мовою (с. 68 дисертації), виникає дискусійне запитання: якою мірою розвиток усного мовлення компенсує або стимулює специфічні жанрово-стилістичні навички професійного іншомовного письма, які вимагають суворої стандартизації та формалізації, оскільки писемна комунікація у сфері ІТ (наприклад, написання технічної документації чи коментарів до коду) має свої чіткі жанрово-стилістичні особливості, які часто суттєво відрізняються від усного неформального спілкування згаданих фахівців.

3. У тексті дисертації здійснений ґрунтовний аналіз змісту формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до реалізації професійної іншомовної писемної комунікації, запропоновано модулі («Technical Documentation Basics», «Writing Technical Instructional Texts», «Professional Written Communication in IT») навчальних дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» та «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації» з наведенням обсягу навчального часу (72 години практичних, 18 годин самостійної роботи). Водночас, залишається дискусійним питання методичного переходу у запропонованих вправах від усних форм взаємодії на початкових етапах формування готовності, наприклад парне обговорення у вправі 2, до цільового продуктивного писемного мовлення (с. 86-89 дисертації), зокрема те, якою мірою дискусійні завдання забезпечують формування саме писемних стратегій і навичок.

4. Потребує уточнення виокремлення авторкою дослідження третьої педагогічної умови – формування системи знань до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, адже засвоєння системи знань є безпосередньою метою та змістовим компонентом навчального процесу, у тому числі когнітивним компонентом самої готовності.

Висловлені зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом, висока наукова якість дисертаційного дослідження та його позитивна оцінка залишаються незмінними.

8. Повнота викладення результатів в опублікованих працях.

Основний зміст роботи висвітлено у 27 публікаціях, зокрема опубліковано: 5 статей у наукових фахових виданнях (1 – у співавторстві), 1 статтю у закордонному виданні, 2 статті в інших збірниках наукових праць, 18 тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій, 1 практикум (у співавторстві).

9. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

У тексті дисертації відсутній академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація даних.

10. Висновок.

На підставі вивчення дисертації, фахових та інших публікацій дисертантки можемо зробити висновок, що за своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів виконана дисертація **Срібної Олеси Валеріївни «Формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації»** є самостійною і завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), а її авторка, Срібна Олеся Валеріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри іноземних мов
для природничих факультетів

Львівського національного університету
імені Івана Франка

Микитенко Н. О.

